§ 161 Dnr KS 2025/00601-1.6.1

Beslut - Revisionsrapport 2025:5 - Granskning av styrning och ledning av SFI

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Särskilt yttrande

Roger Haddad (L) och Anna Nordanberg (L) inkommer med ett särskilt yttrande:

"Liberalerna välkomnar återkommande granskningar av SFI-undervisningen och noterar att revisionsrapporten sammantaget anser att Utbildningsnämnden har ett bra system för kvalitetsuppföljning. Liberalerna vill varna för att det övergripande och strukturella riskerar ge en bild av att allt går år rätt håll, så är inte fallet. SFI har under lång tid och i flera år haft olika typer av brister i kvalitet samt vissa utbildningar som helt enkelt haft avhopp, dålig genomströmning eller att studerande godkänns på en utbildning trots att de egentligen inte uppnått en tillräcklig god nivå i det svenska språket, därför har Liberalerna nyligen i Utbildningsnämnden krävt en analys och uppföljning med fokus denna gång på vård-och omsorgsutbildningarna."

Ärendebeskrivning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning i syfte att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen (Svenska för invandrare).

Den samlade bedömning att utbildningsnämnden i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen. Rekommendationen är att utbildningsnämnden fortsätter den påbörjade utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet för verksamheten i egen regi och verksamhet som utförs av externa utförare.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Yrkanden

Roger Haddad (L) och Vicki Skure-Eriksson (C) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det enbart finns ett förslag till beslut, stadsledningskontorets förslag, och att kommunstyrelsen beslutar enligt detta.

VÄSTERÅS STAD

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2026-02-13

Diarienr
KS 2025/00601- 1.6.1

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Lina Dahlström
Epost: lina2.dahlstrom@vasteras.se

Kopia till
Utbildningsnämnden

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Revisionsrapport 2025:5 - Granskning av styrning och ledning av SFI

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås stad genomfört en granskning i syfte att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen (Svenska för invandrare).

Den samlade bedömning att utbildningsnämnden i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen. Rekommendationen är att utbildningsnämnden fortsätter den påbörjade utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet för verksamheten i egen regi och verksamhet som utförs av externa utförare.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Beslutsmotivering

Då revisorerna gör bedömningen att Västerås stad i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen bedömer stadsledningskontoret att inget yttrande över granskningen behöver utarbetas. Utbildningsnämnden har fått revisionsrapporten för kännedom och har tagit emot rekommendationen att fortsätta den påbörjade utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet för verksamheten.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll.

Hållbarhets- och näringslivsbedömning

God styrning av SFI-utbildningen kan bidra till att personer som står långt från arbetsmarknaden får bättre förutsättningar för arbete genom förbättrade språkkunskaper. Detta stärker den långsiktiga kompetensförsörjningen i Västerås.

Bedömning av barnets bästa

Förbättrade språkkunskaper hos föräldrar kan indirekt gynna barns utvecklingsmöjligheter genom förbättrade familjeförutsättningar.

Helene Öhrling	Katarina Thorsell
Stadsdirektör	Administrativ direktör

Granskning av styrning och ledning av SFI

Västerås stads revisorer

2026-01-27

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning av utbildningsnämnden. Granskningens syfte är att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen (Svenska för invandrare).

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
1. Finns tydliga mål för SFI-verksamheten?	Ja	
2. Bedrivs systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå?	Ja	
3. Finns dokumenterade uppföljningar av verksamhet och ekonomi som innehåller analyser och förslag till åtgärder (vid budgetöverskridande eller bristande måluppfyllelse)?	Ja	
4. Har nämnden tillräcklig uppföljning av SFI-verksamheten som genomförs av externa utförare?	Ja	
5. Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid identifierade brister?	Ja	

Rekommendationer

Vi rekommenderar utbildningsnämnden att fortsätta den påbörjade utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet för verksamheten i egen regi och verksamhet som utförs av externa utförare.

Innehållsförteckning

Inledning 4

Bakgrund 4

Syfte och revisionsfrågor 5

Revisionskriterier 5

Avgränsning 5

Metod 5

Granskningsresultat 7

Mål 8

Systematiskt kvalitetsarbete 11

Uppföljning av ekonomi och verksamhet 13

Externa utförare 14

Åtgärder 15

Samlad bedömning 17

Rekommendationer 17

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor 18

Inledning

Bakgrund

Goda kunskaper i svenska språket är en viktig förutsättning för att påskynda integrationen i ett samhälle. Det är många gånger en förutsättning för jobb och etablering på arbetsmarknaden. Svenska för invandrare (SFI) utgör en viktig grund för att nyanlända kommuninvånare ska kunna lära sig svenska, få information om hur det svenska samhället fungerar samt kunna utbilda sig vidare och få ett arbete.

Kvaliteten på vuxenutbildningens verksamhet (som SFI är en del av) har generellt en påverkan på arbetslöshet såväl som kostnader för försörjningsstöd i en kommun. Vuxenutbildningen genomgår generellt en stor förändring där utbildningen erbjuds allt fler och bedrivs alltmer kontinuerligt, individuellt samt flexibelt vilket innebär ett starkt förändringstryck i den kommunala vuxenutbildningen.

Huvudmannen ska kontinuerligt och långsiktigt arbeta för att utveckla och förbättra utbildningen i vuxenutbildningen inom väsentliga områden, i syfte att säkerställa likvärdighet och kvalitet. Detta ska ske inom ramen för ett systematiskt kvalitetsarbete. Det är därför viktigt att se över hur kommunen arbetar för att skapa förutsättningar för elevers lärande och för att säkerställa god kvalitet inom SFI-utbildningen.

Kommunen har ett stort ansvar gällande att se till att vuxenutbildningens resultat och förutsättningar följs upp och analyseras samt att åtgärder vidtas vid behov oberoende av vem som utför verksamheten. SFI ingår i verksamheten inom vuxenutbildningscentrum. Vuxenutbildningscentrum bedriver majoriteten av utbildningen inom ramen för en auktorisationsmodell, så kallat kundval. De utbildningsanordnare som uppfyller kraven i förfrågningsunderlaget har möjlighet att bedriva utbildning tills vidare utifrån erbjudet kursutbud. I uppdraget ingår ansvar för upphandling, kvalitetsuppföljning, antagning, rektorsskap samt studie och yrkesvägledning. I egen regi bedrivs bland annat SFI studieväg 1.

Revisorerna granskade SFI-verksamheten under år 2021 och lämnade då fem rekommendationer. Den dåvarande utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden svarade på granskningen i september 2021.

SFI i Västerås stad bedrivs både i stadens regi och genom externa leverantörer. Majoriteten av eleverna går hos externa leverantörer. År 2023 var det ca 1700 elever på SFI. Det är en minskning med ca 400 elever sedan år 2021. Andelen elever som avbrutit studierna på SFI av olika anledningar har ökat sedan år 2021. Vidare har vuxenutbildningen de senaste åren generellt genomgått flera förändringar vilket även påverkat SFI.

Revisorerna har med anledning av SFIs betydelse för kommunens arbete med att öka sysselsättningen och integrationen beslutat att granska styrning och ledning av SFI-undervisningen.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen.

Revisionsfrågor:

1. Finns tydliga mål för SFI-verksamheten?
2. Bedrivs systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå?
3. Finns dokumenterade uppföljningar av verksamhet och ekonomi som innehåller analyser och förslag till åtgärder (vid budgetöverskridande eller bristande måluppfyllelse)?
4. Har nämnden tillräcklig uppföljning av SFI-verksamheten som genomförs av externa utförare?
5. Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid identifierade brister?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar. Följande har använts i denna granskning:

- Kommunallagen kap 6 § 6 (nämndens ansvar)
- Skollagen kap. 4, §§ 3, 5, 6, 7 och 8 (systematiskt kvalitetsarbete)
- Skollagen kap. 20, §§ 24 - 33 (svenska för invandrare)

Avgränsning

Granskningen avgränsas till utbildningsnämnden och verksamheten SFI. Granskningen avgränsas till i huvudsak år 2025.

Metod

Vi har granskat dokument och underlag som omfattar mål, verksamhetsplan/arbetsplan, dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå, dokumenterad uppföljning, statistik samt utbildningsnämndens protokoll och underliggande handlingar. Nämndens protokoll för de senaste 12 månaderna har granskats.

Intervjuer har genomförts med

- Enhetschef för vuxenutbildningscentrum
- Verksamhetschef för hemkommun och vuxenutbildning

- Rektor för antagning och studievägledning
- Rektor för studieväg 1
- Rektor för externa utförare, studieväg 2 och 3
- Utvecklingsledare och kvalitetssamordnare på vuxenutbildningscentrum
- Utbildningsnämndens presidium

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwC:s interna rutiner och checklistor för kvalitetssäkring.

Kontaktrevisor för granskningen har varit Åke Johansson.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

SFI är indelat i tre studievägar (1, 2 och 3) som är anpassade efter elevens tidigare skolgång. Studieväg 1 är för dem med kort eller ingen skolgång och innehåller kurserna A, B, C och D. Studieväg 2 är för dem med en grundskoleutbildning (kurserna B, C och D), och studieväg 3 är för dem med gymnasie- eller högskoleutbildning (kurserna C och D). Elevens placeras i den studieväg som passar bäst baserat på en bedömning av förutsättningarna.

Utbildningsnämden är ansvarig för SFI-verksamheten och det finns en barn- och utbildningsförvaltning. Inom förvaltningen finns fem verksamhetsområden varav ett är Hemkommun och vuxenutbildning. Området leds av en verksamhetschef. Inom verksamhetsområdet finns fyra enheter:

- Arenan - kommunala aktivitetsansvaret
- Vuxenutbildningscentrum
- Restaurangenheten
- Nämnd- och myndighetsenheten

SFI bedrivs inom Vuxenutbildningscentrum.

I den officiella statistiken framgår följande:

- Vid mätningen den 15 oktober 2024 läste 1880 elever SFI i skolor belägna i kommunen. Det var en ökning med ca 150 elever jämfört med samma tidpunkt år 2023. I intervjuerna uppges att andelen elever har varit relativt hög under de senaste åren jämfört med grannkommunerna och länet. Det pågår analyser för att få en bättre förståelse för situationen och vad det innebär för verksamheten på sikt.

- 71 % av eleverna år 2024 gick på studieväg 2. På studieväg 1 gick 17 % och på studieväg 3 gick 12 %. Jämfört med tidigare år är det andelen eleverna på studieväg 2 som har ökat.

Tabell 1 – Andel av kursdeltagare per studieväg (källa: Kolada)

	2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Kursdeltagare i SFI på studieväg 1, i huvudmannens skolenheter, andel (%)	27	29	25	20	17
Kursdeltagare i SFI på studieväg 2, i huvudmannens skolenheter, andel (%)	48	44	42	52	71
Kursdeltagare i SFI på studieväg 3, i huvudmannens skolenheter, andel (%)	25	27	33	28	12

- Det finns elever som av olika anledningar avbryter utbildningen.

- Av eleverna som började 2022 är det 70% som två år senare (mätning 2024) har avbrutit studierna och som nu antingen arbetar eller studerar annat. I statistiken framgår att den främsta anledningen till att avbryta utbildningen är för att förvärvsarbeta.

- År 2024 var andel elever på SFI som klarat minst två kurser, av nybörjare två år tidigare, 35 %. Denna andel har succesivt minskat sedan år 2022 (59%).

Tabell 2 – Antal lärare per elev samt andel lärare lärarlegitimation

	2020	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Antal elever per lärare i SFI, omräknat till heltidstjänster, avser egen regi, externa utbildningsanordnare är exkluderade (endast till år 2023)	41,4	28,3	30,3	39,3	
Andel (%) tjänstgörande lärare i SFI med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne, avser lärare i huvudmannens skolenheter.	24,2	13,6	18,8	61,7	53,1

Mål

Revisionsfråga 1: Finns tydliga mål för SFI-verksamheten?

Iakttagelser

Målsättningarna för SFI kan utöver den statliga styrningen i skollagen och läroplanen kategoriseras i två delar:

- Den kommunala styrmodellen
- Avtalen med de externa leverantörerna

Kommunala styrmodellen

Fullmäktige beslutade 2024-10-14 om *Årsplan och mål Västerås stad 2025*. I planen anges tre mål för utbildningsnämnden.

1. Under 2024–2027 förbättras resultaten i förskolan, grundskolan och gymnasiet så att fler tar en gymnasieexamen och kommer i arbete eller går vidare till högre studier
2. Under perioden 2024–2027 ökar närvaron i förskolan, grundskolan, gymnasiet och vuxenutbildningen. Det förtydligas att det är viktigt att elever känner att skolan är en meningsfull plats för lärande. Arbetet med att ge bättre förutsättningar för alla elever att delta i utbildningen på lika villkor ska stärkas

3. Under perioden 2024–2027 ökar antalet elever som slutför en yrkesutbildning. För målet förtydligas bland annat att de kommunala yrkesutbildningarna inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen behöver öka andelen elever/studerande som slutför en godkänd utbildning.

I utbildningsnämndens verksamhetsplan 2025, beslutad 2024-11-20 av nämnden, anges indikatorer/KPI samt nyckeltal för fullmäktiges mål. För målet om förbättrade resultat så att fler tar en gymnasieexamen finns indikatorer för gymnasial och grundläggande vuxenutbildning. För målet om ökad närvaro har inga av indikatorerna fokus på vuxenutbildningen eller specifikt för SFI. För målet om yrkesutbildningarna finns det indikatorer/KPI som handlar om vuxenutbildningarnas yrkesutbildningar. Det finns inga indikatorer/KPI eller nyckeltal som berör SFI. Nämnden anger även övriga viktiga indikatorer/nyckeltal för något som kallas nulägeskollen. Där finns ett nyckeltal för andel godkända inom vuxenutbildningen sam andelen studerande i vuxenutbildning som är nöjda med sina studier.

I nämndens verksamhetsplan för 2025 framgår vidare att vuxenutbildningen är organiserad i vuxenutbildningscentrum (VUC). Huvuduppdrag är att erbjuda invånare vuxenutbildning samt ge elever förutsättningar att fullfölja dessa studier med godkända resultat. Uppdraget omfattar också att vara stöd- och testverksamhet för sökande till kommunal vuxenutbildning samt att bedriva stadens särskilda utbildning för vuxna. För år 2025 tilldelas VUC en ram på 98,9 mnkr vilket är en ökning med 2,5 mnkr netto.

Nämndens verksamhetsplan utvecklas och bryts ner av tjänstemännen i *Verksamhetsplan för verksamhetsområdet*. Inom verksamhetsområdet finns fyra enheter som omfattas av planen:

- Vuxenutbildningscentrum
- Arenan - Kommunala aktivitetsansvaret
- Nämnd och myndighetsenheten
- Restaurangenheten

Utifrån verksamhetsplanen för verksamhetsområdet tar vuxenutbildningscentrum fram en verksamhetsplan. I VUCs verksamhetsplan beskrivs verksamhet som ska genomföras för att öka måluppfyllelsen mot nämndens mål. För SFI beskrivs att många elever är analfabeter när de kommer till SFI 1. Ungefär hälften av elever har varit i Sverige max 3 år. De utmaningar som ses framöver är de hårdare kraven på individer som går SFI. Detta innebär att inom SFI behövs ökat stöd till eleverna och att hitta nya pedagogiska vägar till ökad progression. Fler olika kompetenser i verksamheten skulle behövas att kunna möta upp uppdraget fullt ut.

I uppdraget till vuxenutbildningscentrum ingår ansvar för upphandling, kvalitetsuppföljning, antagning, rektorsskap samt studie- och yrkesvägledning. Inom verksamheten återfinns ledning med enhetschef och fyra rektorer, pedagoger, resurspedagoger, elevadministration, studie- och yrkesvägledning, antagning och reception.

I intervjuerna uppges att VUCs verksamhetsplan är ett viktigt och relevant dokument där nämndens målsättningar når verksamheten och förtydligas genom olika aktiviteter. Som exempel lyfter de intervjuade fram att nämndens mål om förbättrade resultat så att fler tar gymnasieexamen knyts till aktiviteter för att utveckla matematikämnet i SFI-undervisningen. Vidare kommer verksamheten att under år 2025 arbeta med att ytterligare utveckla läsförmågan hos SFI-eleverna. Vad gäller SFI bedriver kommunen studieväg 1 i egen regi. Övriga delar inom SFI utförs av externa utförare.

Externa leverantörer

Utbildningsnämnden har sedan några år tillbaka beslutat om att SFI ska erbjudas till medborgarna genom externa leverantörer genom så kallad auktorisation. I vuxenutbildningscentrums verksamhetsplan beskrivs att majoriteten av utbildningen bedrivs inom ramen för auktorisationsmodellen. Studieväg 1 är sedan några tillbaka den utbildning som erbjuds i kommunens försorg. Övriga studievägar erbjuds endast genom externa utförare.

I dokumentet Generella auktorisationsvillkor för kommunal vuxenutbildning i Västerås (UAN 2021-0927) beskrivs modellen med auktorisation, ansvarsfördelning och förväntningarna på leverantörerna. Detta utvecklas ytterligare i kravspecifikationen Auktorisation Kommunal Vuxenutbildning (UAN 2021/00927). Kravspecifikationen anger de krav som ställs på utbildningstjänsterna. Kraven är i första hand beskrivna i funktionella termer – det vill säga formuleringar så att de beskriver ett resultat som ska uppnås utan att föreskriva hur detta ska ske.

När en leverantör blir auktoriserad genom att uppfylla kraven skrivs ett avtal. I avtalet ingår bland annat ersättningsmodellen mellan kommunen och leverantören. I kombination med kravspecifikationen anges vilka krav som ska uppfyllas. Kraven handlar bland annat om kompetens för platschefen som ska ha rektorsutbildning eller ha påbörjat utbildning. Vidare ställs krav på att det ska finnas studie- och yrkesvägledare och specialpedagogisk handledning. Administratörerna hos den externa leverantören ska godkännas av kommunen eftersom de arbetar i kommunens system. Genom auktorisationen ställs även krav på att det ska finnas behöriga lärare samt att det ska finnas digital kompetens. De utbildningsanordnare som uppfyller kraven i förfrågningsunderlaget har möjlighet att bedriva utbildning tills vidare utifrån erbjudet kursutbud.

När det gäller de externa utförarna har huvudmannen utifrån hur avtalsvillkoren är formulerade valt att behålla rektorskapet hos huvudmannen, det vill säga kommunen. För att den pedagogiska ledningen ska fungera med endast en rektor är det reglerat att alla utförare ska ha en platschef i utbildningslokalerna hos anordnare.

Bedömning

Finns tydliga mål för SFI-verksamheten?

Ja

Nämnden har fattat beslut om övergripande målsättningar för utbildningsverksamheten i vuxenutbildningen. Målsättningarna utvecklas i flera led genom flera verksamhetsplaner där målsättningar och indikatorer omsätts till aktiviteter och konkreta åtgärder. Verksamhetsplanerna från förvaltningen och vidare ut i organisationen beslutas av tjänstepersoner. I relation till externa leverantörer finns tydliga krav och förväntningar som är formulerade i formella dokument och processer.

Systematiskt kvalitetsarbete

Revisionsfråga 2: Bedrivs systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå?

Iakttagelser

Planeringen av verksamheten sker genom verksamhetsplanerna på de olika nivåerna i organisationen. Planeringen bryts ner från nämndens övergripande målsättningar och organisering av verksamheten till konkreta aktiviteter i VUC verksamhetsplan. I detta ramverk sker även uppföljning och analyser inom kommunens system, Hypergene.

Det finns återkommande moment och processer inom ramen för den kommunala styrmodellen samt dialoger och kontroll av externa utförare. De intervjuade anser att dessa tillsammans utgör ett tydligt årshjul. Enligt de intervjuade utvecklas de olika delarna regelbundet. Vidare utgör de delar av det systematiska kvalitetsarbetet samt den kommunala styrmodellen.

Samtliga intervjuade beskriver att analysrapporter och kvalitetsbesök är centrala delar i det systematiska kvalitetsarbetet. De externa utförarna får kvalitetsbesök och avtalsuppföljning som genomförs av kommunen. Kvalitetsbesök sker regelbundet, där rektorer, kvalitetsansvariga och lärare från förvaltningen träffar elever och personal på skolorna för att diskutera verksamheten och samla in synpunkter. Resultaten från dessa besök kopplas till statistik och analysfrågor. Vid avvikelser eller brister ska det tas fram handlingsplaner, som följs upp av förvaltningen. Vi har inte tagit del av några handlingsplaner inom ramen för granskningen. Det kan även genomföras fördjupade verksamhetsbesök vid behov. Det är då möjligt att engagera annan kompetens inom förvaltningen eller kommunen för att granska och bedöma ett särskilt område.

Under hösten skrivs en analysrapport som sammanfattar årets kvalitetsbesök och avtalsuppföljning. I *Redovisning och analys av resultat för vuxenutbildningen i Västerås stad, hösten 2024 och våren 2025* (även kallad analysrapporten) anges att syftet med rapporten är att identifiera möjliga förklaringar till resultatutfallen inom Komvux på en aggregerad nivå. Genom att göra det kan verksamheten och nämnden identifiera nya prioriterade utvecklingsområden samt bedöma hur de bör fortsätta arbeta med pågående prioriterade utvecklingsområden. Rapporten tar utgångspunkt i de fyra nationella delmålen för

Komvux. I rapporten framgår bland annat förutsättningarna för SFI, organisering, resultat och provresultat, genomströmning samt utvecklingsinsatser inom SFI. Analysrapporter och kvalitetsrapporter presenteras årligen för nämnden vid dialogmöten. Analysrapporten är även en bilaga till nämndens årliga verksamhetsberättelse.

I protokollsgranskningen framgår att nämnden varje månad får information från verksamheten. Det finns även en stående punkt i dagordningen för muntlig redogörelse avseende avvikelser och viktiga kvalitetsparametrar 2025. Detta bekräftas även i intervjuerna där det uppges att nämnden får rapportering varje månad gällande verksamheten.

Klagomål från elever hanteras systematiskt och sammanställs av ansvarig rektor. Det är vanligt att klagomålen rör tillgång till lärare, stöd eller situationer kring provskrivningar. Dessa rapporteras till nämnden och kan leda till handlingsplaner eller åtgärder. Avvikelserapportering är en stående punkt på nämndens möten och används för att identifiera kvalitetsbrister. Detta bekräftas i protokollsgenomgången.

Det sker även månadsvis rapportering kring ekonomi och verksamhetens resultat. Nämnden får en sammanfattning av de viktigaste utmaningarna och utvecklingsområdena, och har möjlighet att ge uppdrag eller fatta beslut om förändringar.

Enligt de intervjuade har det skett en utveckling av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete under 2024 och 2025. Framför allt utgår utvecklingsarbetet från Skolverkets indikatorer för vuxenutbildningen och SFI inom ramen för det nationella kvalitetssystemet. År 2025 var första gången som kvalitetsrapporten tydligt låg till grund för verksamhetsplanen för vuxenutbildningen. De intervjuade anser att flera delar för det systematiska kvalitetsarbetet är på plats men att det ska tydligare struktureras och åskådliggöras. Det handlar bland annat om att i större utsträckning även fokusera på studieväg 1 som kommunen bedriver i egen regi.

Bedömning

Bedrivs systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå?

Ja.

Det finns flera delar av nuvarande arbetssätt för styrning och uppföljning som utgör ett systematiskt kvalitetsarbete. Det är tydligt att nämnden får regelbunden uppföljning och rapportering samt en övergripande analys som även omfattar SFI. Även om de kommunala målen är framträdande finns även de statliga målsättningarna med. Nämndens och verksamheternas planering framgår i verksamhetsplanerna som även de omfattar SFI. Vidare finns det rutin för klagomålshantering som även omfattar SFI.

Uppföljning av ekonomi och verksamhet

Revisionsfråga 3: Finns dokumenterade uppföljningar av verksamhet och ekonomi som innehåller analyser och förslag till åtgärder (vid budgetöverskridande eller bristande måluppfyllelse)?

Iakttagelser

Enligt de intervjuade finns ett tydligt och systematiskt arbete med dokumenterade uppföljningar av både verksamhet och ekonomi inom SFI och vuxenutbildningen. Inom ramen för förvaltningens uppföljning av verksamheten följs antal elever i studier, fakturerbara timmar samt ekonomiskt utfall varje månad. Det finns särskilda rapporter för SFI och under året har nämnden efterfrågat mer detaljerade rapporter där SFI särredovisas. Detta bekräftas i protokollsgenomgången.

I enlighet med det kommunala årshjulet rapporteras delårsrapport och bokslut till nämnden. Dessa omfattar ekonomi och verksamhet. Inför årsskiftet tas det även fram en övergripande *Redovisning och analys av resultat för vuxenutbildningen i Västerås stad* (Analysrapporten). Analysrapport skrivs årligen och i den sammanfattas resultat, utmaningar och utvecklingsområden för hela vuxenutbildningen, inklusive SFI. I analysrapporten förekommer även jämförelser med tidigare år och med rikets genomsnitt. Rapporten presenteras för nämnden och ligger till grund för verksamhetsplanering och eventuella åtgärder som tar med i den framtida verksamhetsplaneringen.

Vid varje nämndsmöte finns punkterna *Verksamhetsinformation* samt *Rapportering avseende avvikelser och viktiga kvalitetsparametrar*. Här får nämnden en aktuell uppdatering angående verksamheten. Vuxenutbildningen förekommer i denna rapportering och SFI vid behov.

Inom förvaltningen finns en *Kontrollplan* som revideras årligen. Planen visar vad som kontrolleras, när det sker och vem som är ansvarig. Kontrollplanen för år 2025 innehåller ett riktat kontrollmoment för SFI som handlar om rapporteringen av antal timmar från de externa leverantörerna. Planen innehåller även flera övergripande kontrollmoment som omfattar eller berör SFI i olika omfattning som till exempel elevernas progression och att elever inte överskrider schabloner för studietid.

Bedömning

Finns dokumenterade uppföljningar av verksamhet och ekonomi som innehåller analyser och förslag till åtgärder (vid budgetöverskridande eller bristande måluppfyllelse)?

Ja.

Vi kan konstatera att det sker uppföljning av ekonomi och verksamhet av vuxenutbildningen som även omfattar SFI. Uppföljningen är dokumenterad i rapporter som innehåller analyser och förslag till åtgärder. Detta stöds även av iakttagelser under revisionsfråga 5.

Externa utförare

Revisionsfråga 4: Har nämnden tillräcklig uppföljning av SFI-verksamheten som genomförs av externa utförare?

Iakttagelser

I föregående revisionsfrågor har vi redogjort för vissa delar av den uppföljning som kommunen gör av externa utförare av SFI.

Det finns ett övergripande dokument *Riktlinjer för uppföljning av utförare av kommunal vuxenutbildning* (antagen av nämnden 2024-01-24). Här anges att kommunen ansvarar för uppföljning av utförare av kommunal verksamhet. För utbildningsnämnden innebär detta uppföljningsansvar vuxenutbildningen i Västerås stad. I Västerås stad ansvarar kommunen genom VUC för kvalitetsuppföljning av stadens utbildningsanordnare. Vuxenutbildningscentrum ansvarar också för återrapportering av kvalitetsuppföljningarna gentemot nämnden. Syftet med kommunens uppföljning är att säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som följer av lagar och föreskrifter.

Utifrån riktlinjer för uppföljning av utförare av kommunal verksamhet ska det göras kvalitetsuppföljning och kontroll. Vuxenutbildningscentrum genomför årligen en kvalitetsgranskning utifrån de avtal som tecknats med respektive utbildningsanordnare. Utbildningsanordnaren ska bedriva verksamheten i enlighet med de allmänna mål och riktlinjer som följer av statliga och kommunala styrdokument samt de åtagande som ställts i auktorisationsvillkoren. Utbildningsanordnaren ska till Vuxenutbildningscentrum skyndsamt rapportera identifierade brister av betydelse som uppstår i verksamheten.

Vuxenutbildningscentrum för även en löpande dialog med anordnarna kring kvalitet, pedagogik och resultat. Vuxenutbildningscentrum har ansvar att informera de privata anordnarna kring den rapportering som ska ske till kommunen som huvudman. Arbetet återrapporteras till nämnden vilket framgår av protokollet.

Bedömning

Har nämnden tillräcklig uppföljning av SFI-verksamheten som genomförs av externa utförare?

Ja.

Vi kan konstatera att nämnden har beslutat om att bedriva vuxenutbildning och SFI genom externa utförare genom ett förfarande med auktorisation, kravställning och avtal. Detta förfarande innebär att det finns tydliga underlag att följa upp och kontrollera utförarna på. Uppföljningen sker systematiskt och regelbundet samt rapporteras till nämnden.

Åtgärder

Revisionsfråga 5: Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid identifierade brister?

Iakttagelser

De intervjuade anser att handlingsplaner tas fram och åtgärder vidtas när brister identifieras, till exempel om lärarbehörigheten understiger kraven eller om elever inte gör progression. Då kan handlingsplaner upprättas och sanktionstrappor i relation till de externa utförarna aktiveras. Vidare anser de intervjuade att när utmaningar eller kvalitetsbrister upptäcks, tas handlingsplaner fram. Dessa kan innehålla konkreta åtgärder, till exempel förändringar i studieformer, karens vid bristande progression, eller insatser för att förbättra undervisningskvalitet. Nämnden kan även ge uppdrag till verksamheten att utreda eller genomföra specifika åtgärder.

Under år 2025 finns exempel på när nämnden vidtagit olika åtgärder till följd av uppföljning och analyser:

- Vid nämndens möte 2025-01-22, §12 beslutades att studieformen distans inom SFI tas bort. I ärendebeskrivningen framgår att statistiken visar att färre elever klarar distansundervisning och framför allt på SFI. Då vuxenutbildningen redan erbjuder stor flexibilitet i studieformerna fjärr och kväll ska studieformen distans inom SFI tas bort.

- Vid nämndens möte 2025-10-22, §195 fick förvaltningen i uppdrag att återkomma med plan för budget i balans, månadsvis rapportering för VUC samt att åtgärdernas första steg presenteras i november. Vid samma möte, §198, fick förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningar och möjligheter för att erbjuda språkpraktik till elever på SFI. Förvaltningen återkom 2025-11-19, §220 med rapportering gällande uppdraget för VUC ekonomi.

Flera av de intervjuade lyfter fram nämndens beslut om att ändra utförare vad gäller SFI studieväg 1 som ett tydligt agerande från nämndens sida. Uppföljningen visade att den aktuella utbildningen inte fungerade tillfredsställande genom de externa utförarna. Nämnden beslutade därmed att studieväg 1 skulle genomföras i egen regi.

Uppföljningen av externa utförare under 2025 har inte föranlett något agerande från nämndens sida.

Bedömning

Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid identifierade brister?

Ja

Nämnden har under år 2025 vidtagit åtgärder för SFI utifrån de avvikelser eller utvecklingsbehov som har identifierats i den uppföljning och rapportering som har skett.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning av utbildningsnämnden. Granskningens syfte är att bedöma om utbildningsnämnden säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig styrning och ledning av SFI-utbildningen.

Rekommendationer

Vi rekommenderar utbildningsnämnden att fortsätta den påbörjade utvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet för verksamheten i egen regi och verksamhet som utförs av externa utförare.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns tydliga mål för SFI-verksamheten?	**Ja** Nämnden har fattat beslut om övergripande målsättningar för utbildningsverksamheten i vuxenutbildningen. Målsättningarna utvecklas i flera led genom flera verksamhetsplaner där målsättningar och indikatorer omsätts till aktiviteter och konkreta åtgärder. Verksamhetsplanerna från förvaltningen och vidare ut i organisationen beslutas av tjänstepersoner. I relation till externa leverantörer finns tydliga krav och förväntningar som är formulerade i formella dokument och processer.	
2. Bedrivs systematiskt kvalitetsarbete på huvudmannanivå?	**Ja** Det finns flera delar av nuvarande arbetssätt för styrning och uppföljning som utgör ett systematiskt kvalitetsarbete. Det är tydligt att nämnden får regelbunden uppföljning och rapportering samt en övergripande analys som även omfattar SFI. Även om de kommunala målen är framträdande finns även de statliga målsättningarna med. Nämndens och verksamheternas planering framgår i verksamhetsplanerna som även de omfattar SFI. Vidare finns det rutin för klagomålshantering som även omfattar SFI.	
3. Finns dokumenterade uppföljningar av verksamhet och ekonomi som innehåller analyser och förslag till åtgärder (vid budgetöverskridande eller bristande måluppfyllelse)?	**Ja** Vi kan konstatera att det sker uppföljning av ekonomi och verksamhet av vuxenutbildningen som även omfattar SFI. Uppföljningen är dokumenterad i rapporter som innehåller analyser och förslag till åtgärder. Detta stöds även av iakttagelser under revisionsfråga 5.	
4. Har nämnden tillräcklig uppföljning av SFI-verksamheten som genomförs av externa utförare?	**Ja** Vi kan konstatera att nämnden har beslutat om att bedriva vuxenutbildning och SFI genom externa utförare genom ett förfarande med auktorisation, kravställning och avtal. Detta förfarande innebär att det finns tydliga underlag att följa upp och kontrollera utförarna på. Uppföljningen sker systematiskt och regelbundet samt rapporteras till nämnden.	
5. Säkerställer nämnden att åtgärder vidtas vid identifierade brister?	**Ja** Nämnden har under år 2025 vidtagit åtgärder för SFI utifrån de avvikelser eller utvecklingsbehov som har identifierats i den uppföljning och rapportering som har skett.	

2026-01-27

Rebecka Hansson	Viktor Prytz
_____	_____
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisionen i Västerås stad enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 10 april 2025. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.